

Təbii fəlakət riskinin azaldılması inkişafı dayanıqlı edir

FƏALİYYƏTƏ ÇAĞIRIŞ

ƏSAS FİKİR

2015-ci ildən sonrakı inkişaf çərçivəsi dönyanın hər yerində, xüsusilə ən zəiflər üçün təbii fəlakət riskinin azaldılmasını təmin etmək üçün misilsiz fırsatdır.

"Dayanıqlı inkişaf ve yoxsulluğun aradan qaldırılması çərçivəsində təbii fəlakət riskinin azaldılması və təbii fəlakətlərə qarşı davamlılığın yaradılmasına töxəsalınmazlığı ehtiva edən yeni yanaşmanın tətbiqi və lazım geldikdə, bu, bütün seviyyələrdə siyaset, plan, program və bündələrə daxil edilməli və müvafiq gelecek çərçivələrdə nəzərdən keçirilməlidir"¹ BMT Baş Assambleyasının Dayanıqlı Inkişaf haqqında Qətnaməsi

"Biz inkişaf strategiyaları ve programlarında risk altında olan insan və cəmiyyətlərde sarsıntılarla qarşı yardımın səmərəliliyinin davamlılığın yaradılmasının prioritətiyi təmin etməliyik... Davamlılığa və risklərin azaldılmasına sərmayənin artırılması haqqında qoyulması bizim inkişaf cəhdlərimizin deyərini və dayanıqlılığını artırır."² Busan Tərefdaşlığı

"Təbii fəlakətlər yoxsulluğun aradan qaldırılmasına ciddi engel törədə ve en çox kasib və azəminatlı əhaliyə zərər vura bilər. Onların təsiri artmaqdə davam edir."³ Dünya Bankının Inkişaf Komitəsi

Biz "...hazırda təbii fəlakət risklərinin idarə edilməsinə yardım edən və qısmüddətli inkişaf faydaları vəd edən, eyni zamanda uzunmüddətli çərçivədə zəifliliyi azaldan" effektiv adaptasiya strategiyalarına ehtiyac duyururq.⁴ İqlim Dəyişiklikləri üzrə Hökumətərəsə Panel

"Biz təbii fəlakətlərin qarşısını daha yaxşı almaq, insanları və resursları qorumaq və bu fəlakətlərin iqtisadi təsirlərini maliyyə baxımından idarə etmək üçün təbii fəlakət risklərinin idarə edilməsi alətlərinin və strategiyaların önemini qəbul edirik."⁵ Böyük İyirmilik (G20)

"Risklərin qiymətləndirilməsi, təbii fəlakətlərin qarşısının alınması və humanitar hazırlıq tədbirlərinin gücləndirilmesi yolu ilə təbii fəlakət risklərinin azaldılmasının dayanıqlı inkişaf strategiyalarına daxil edilməsi inkişaf uğurlarının saxlanması baxımından, xüsusilə en çox ehtiyac içinde olanlar üçün, vacib olacaqdır"⁶ BMT-nin İşçi Qrupu

Təbii fəlakət risklərinin idarə edilməsi yanaşması inkişaf planlaşması və sərmaye qoyuluşunda tam nəzər alınmazsa, inkişaf dayanıqlı ola bilməz... Təbii fəlakət riskini nəzərə almadan inkişafə qoyulan sərmaye daha çox riskin toplanmasına gətirib çıxaracaq"⁷ BMT Baş Katibi

Bu cür hadisələri [Hayan qasırgası] təbii fəlakət adlandırmağa son qoymalılığ. Fəlakətlər heç UNFCCC, Filippin üzrə vaxt təbii olmur. Onlar daha çox fiziki olmayan amillərin kəsişməsidir. Onlar iqtisadi, sosial və Nümayəndəsi Yeb ekoloji normaların mütemadi pozulmasının ümumi nəticəsidir" Sano

Empowered lives.
Resilient nations.

TƏBİİ FƏLAKƏTLƏRİN DAĞIDICI TƏSİRİ

Son 20 il ərzində təbii fəlakətlərin təsiri dağıdıcı olmuşdur

4.4 milyard
insana zərər dəyib

1.3 milyon
insan həlak olub

2 trilyon ABŞ dolları həcmində iqtisadi zərər

Fəlakətlər sərhəd tanımır

Qonşular

2008-ci ildə Nepalda Kosi çayında sahil mühafizə bəndinin yarılması nəticəsində çay axarının 95%-i kənd icmalarına yönəldi ve 54000 insana zərər vurdu. Həmin daşqın Hindistanda 3 milyona yaxın insan evlərini tərk etməye məcbur olmuşdur.

İnsan amili

2004-ci ildə Hind okeanında baş veren sunami 46 ölkənin vətəndaşları daxil olmaqdə, 15 ölkədə 230 min adamın həyatına son qoymuşdur.

ƏSAS FİKİR

Təbii fəlakətlər böyük və kiçik olmasına asılı olmayaraq, ailələrə, icmalara və dövlətlərə dağıdıcı zərbə vurur.

Təbii fəlakətlər bütün miqyaslarda ola bilər

Son on il ərzində ən dəhşətli təbii fəlakətlər qeydə alınmışdır:

2010-cu ildə Pakistanda baş verən daşqınlar: ölkə ərazisinin 20%-i su altında qalmış; 20 milyon insan zərər çekmişdir.

2010-cu ildə Haitidə baş verən zəlzələ: 200 mindən çox insan bir neçə saniyə ərzində həyatını itirmişdir.⁸

2010-11-ci illərdə Şərqi Afrikada baş verən quraqlıq: son on illiklər ərzində baş verən ən dəhşətli quraqlıq; 6 ölkədə kəskin qida böhranına səbəb oldu; təkçə Somalidə 258 minə yaxın insan həlak olmuşdur.⁹

Lakin daha kiçik, yerli xarakterli fəlakətlər çox zaman diqqətdən kənarda qalır:

Kiçik miqyaslı fəlakətlər ən kasib ailələrə zərər vurur və fəlakətlərin təsirinin önəmi hissəsi onların payına düşür: bura dağılmış evlərin 54%-i, zərərcekmişlərin 80%-i, yaralanan insanların isə 83%-i daxildir.¹⁰

**3 trilyon
ABŞ dolları**

"Rəsmi" göstəricilərdən əlavə, aşağı gelirli ailələrə və qeyri-rəsmi biznes fealiyyətlərinə dəyən hesablanmış zərər ümumi zərəri 50% artırı biler.¹¹

Qlobal təchizat zənciri¹²

2011-ci ildə Böyük Şərqi Yaponiya Zəlzəlesi Tailandda neqliyyat vasitələrinin istehsalının 20% azalmasına səbəb olmuşdur. 2011-ci ildə Tailandda Çao Phraya daşqınları ölkədə 451 yapon zavodunun, həmçinin Malayziya, Şimali Amerika və Yaponiyanın özündə digər zavodların bağlanmasına səbəb olmuşdur.

TƏBİİ FƏLAKƏTLƏR İNKİŞAFI SARSIDIR

Təbii fəlakətlər ölkələrə bir sıra yollarla təsir edir

Aşağı gəlirli ölkələr

9% fəlakət

3% maliyyə zərəri

39% ölüm

Daha aşağı gəlirli ölkələr

24% fəlakət

25% maliyyə zərəri

42% ölüm

Yuxarı-orta gəlirli ölkələr

20% fəlakət

8% maliyyə zərəri

12% ölüm

Yüksek gəlirli ölkələr

47% fəlakət

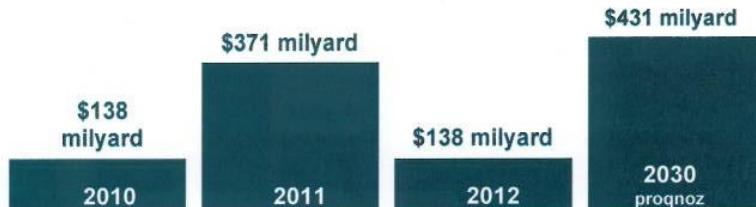
64% maliyyə zərəri

7% ölüm

ESAS FİKİR

Təbii fəlakətlər dayanıqlı inkişafın sosial, iqtisadi ya ekoloji olmaqla hər bir aspektini sarsıdır.

Təbii fəlakətlərin iqtisadi təsiri artır¹³

Inkişaf etmiş ölkələrdə artım təbii fəlakətlərin vurduğu zərərlə uyğun gəlmir:

Sendi super-qasırgası: ABŞ-da 24 ştata ümumilikdə 65 milyard ABŞ dollar deyərində ziyan vurmusdur¹⁴.

Böyük Şərqi Yaponiya Zəlzəlesi: \$210 milyard¹⁵ dollar məbləğində tarixdə qeydə alınmış ən böyük zərəri vurmusdur.

iEiT ölkələrində, 1980-ci ildən bəri daşqınlarla əlaqədar iqtisadi zərər riski 160%-dən çox artıb; tropik siklonlarla əlaqədar itkiler isə 265% artmışdır¹⁶.

Fəlakətlərin sosial təsiri bərabərsizlik yaradır və ən kasıbların kasıb qalmalarına səbəb olur

Fəlakətlərin yalnız 33%-i aşağı gəlirli və daha aşağı gəlirli ölkələrdə baş verə də, ümumi ölümlərin 81%-i bu ölkələrin payına düşür.

2004-cü ildə baş verən tsunami zamanı ölenlərin üçdə birini uşaqlar təşkil etmişdir¹⁹.

Fəlakətlər insanları yoxsulluqda saxlayır:

Haiti: 2001-2010-cu illərdə yoxsulların sayı 8% azalmışdır. Lakin, 2010-cu il zəlzəlesindən sonra bu göstərici 2001-ci il seviyyesine qayıtmışdır²⁰.

Pakistan: Sindı vilayətində 2000-2001-ci ildə baş verən quraqlıq yoxsulluğu 15%-ə qədər artırmışdır²¹.

Filippin: Ondoy və Pepen qasırgaları cəmi üç il ərzində Rizal vilayətində yoxsulluğu demək olar ki, iki dəfə - 5.5%-dən 9.5%-ə qaldırılmışdır.²²

Tədbir görülməsə yoxsulların gələcəyi ümidi verici görünmür:

325 milyon kəskin yoxsulluq şəraitində yaşayan insan 2030-cu ildə 49 ən çox təhlükəyə meylli ölkədə yaşayacaq²³.

Fəlakət riskinin azaldılmasına lazımi vesaitin ayrılmaması fövqəladə hallara cavab tədbirlərinin xeyli böyüməsinə səbəb olur

1991-ci ildən etibarən beynəlxalq ictimaiyyət təbii fəlakətləre cavab tədbirləri üçün 69.9 milyard ABŞ dolları, riskin azaldılması üçün isə cəmi 13.5 milyard dollar xərcləmişdir²⁴.

\$69.9 milyard - təbii fəlakətləre cavab olaraq

\$13.5 milyard - riskin azaldılması üçün

RİSKLƏR BÖYÜYÜR

ƏSAS FİKİR

İnkişafda risklər nəzəre alınmadıqca, felakətlərin təsiri getdikcə artmağa davam edəcəkdir. Gələcəkdə böyük insan itkilərini, yaşayış üçün lazımı vasitələrin itirilməsini və artımının qarşısını almaq üçün inkişaf riskə davamlı olmalıdır.

FƏLAKƏT RİSKI

Milyardlarla insan üçün zəiflik aşılmasız olaraq qalır

1.29 milyard gündəlik 1.25 dollardan az vəsaitlə yaşayır (2008)

1.15 milyard insan xarabaliqlarda yaşayır (2010)

925 milyon insan lazımı qədər qidalanmış (2010)

Təsirə məruzqalma sürətlə genişlənməkdədir

2050-ci ilədək əhalı 7 milyarddan 9.3 milyarda artacaq

Şəhər əhalisi 2030-cu ilədək 3.3 milyarddan 4.9 milyarda qədər artacaq

2030-cu ilədək dünyanın şəhər əhalisinin 80%-i inkişaf etməkdə olan ölkələrin payına düşəcək

Təbii təhlükələr qlobal xarakter daşıyır və genişlənməkdədir

Təhlükələrin qlobal miqyası 2006-2010-cu ildə 179 müxtəlif ölkədə təbii təhlükələr fəlakətə çevrilmişdir

İqlim təhlükələri intensivləşir
Bütün təbii fəlakət hadisələrinin $\frac{3}{4}$ -ü iqlimlə əlaqədardır; Ekstremal Hadisələr haqqında Xüsusi Hesabatda göstərilir ki, iqlim dəyişikliyi "misli görünməmiş hava və iqlim hadisələri" ilə nəticələnə bilər

İqlim dəyişikliklərinin artan dəyəri

2010 - 69.4 milyon insan²⁵
1970 - 32.4 milyon insan

Daşqına məruzqalma

2009 122.5 milyon insan²⁶
1970 65.9 milyon insan

Qasırğaya məruzqalma

evvəller onillikdə bir dəfə olan son 10 ildə 3 dəfə baş verib

Saheldə Qida Böhrəni

FƏLAKƏT RİSKİNİN AZALDILMASI İNKİŞAF AŞŞA SƏBƏB OLUR

Təbii fəlakət riskinin azaldılması insanları və yaşayış məskənlərini xilas edir

ƏSAS MESAJ

İnkışaf heç vaxt təbii fəlakətlərə qarşı neytral deyil: o, riskləri yaradır, kəskinləşdirir və ya azaldır. Fəlakət riskinin azaldılması heç vaxt boş getməyən, həyatları, əmlakı, məktəbləri, biznes fəaliyyətlərini və məşğulluğu qoruyan sərmayədir.

Banqladeş

1991-ci il 4-cü katerqoriyalı qasırğa Çitaqonqun cənubunda uçquna səbəb olmuş; 138000 nəfər həyatını itirmişdir.

Risklərin azaldılması:

Sahil-mühafizə bəndlərinin qurulmasına və qoruyucu manqrov ağacının ekilməsinə ehemiyəti sərmayələrin qoyulması; erken xəberdarlıq, risklərlə bağlı maarifləndirme və gözənlənilməz halların planlaşdırılması; və qasırğa sıçınacaqlarının tikilmesi.

2008-ci il 5-ci kateqoriyalı qasırğa ölkənin aran qərb hissəsini hədəfə almışla, 10 minə yaxın insanın həyatına son qoymuşdur.

Hindistan

1999-cu il 4-cü katerqoriyalı qasırğa Odişa ştatını hədəfə almışdır. 1500 nəfər həlak olmuşdur.²⁷

Risklərin azaldılması:

Odişa təbii fəlakətlərin idarəe edilməsi üzrə xüsusi qurumu olan ilk ştat idi. Ştatda qasırğa sıçınacaqları, təxliye marşrutları qurur və sahil-mühafizə bəndləri inşa edilmişdir. Qurum hər il gözənlənilməz halların planlaşdırılması çərçivəsində məşqlər həyata keçirir.

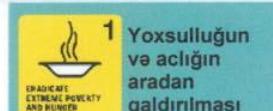
2013-cü il 5-ci kateqoriyalı Felin qasırğası Simal-Şərqi Hindistanı hədəfə aldı. 38 ölüm hali qeyde alınmışdır.²⁸

Təbii fəlakətlər MİM-lərin hədəfə aldığı həyat və yaşayışın hər bir aspektinə təsir edir

Minilliyin İnkışaf Məqsədləri (MİM-lər)

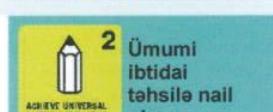
Təbii fəlakət riskinin azaldılması həyat və yaşayışı qorumaqla, İnkışaf məqsədlərinin əldə olunması üçün təməldir

2004-cü ildə Açehdə baş verən qasırğa yoxsulluq həddindən aşağı yaşayan insanların nisbetini təqribən 30%-dən 50%-ə qaldırdı

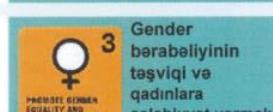
1 Yoxsulluğun və acliğin aradan qaldırılması

2008-ci ildə Sıçuan zəlzələsində 7000 sinif otağı dağılmışdır.

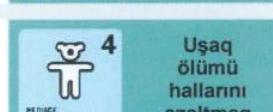
2 Ümumi ibtidai təhsilə nail olmaq

Myanmada Nərgiz qasırğasında ölünlərin 61% qadın idı.

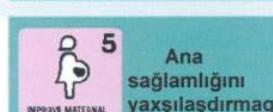
3 Gender berabəliyinin təsviqi və qadınlara selahiyət vermək

2005-2006-ci illerdə Afrika Buynuzunda baş verən Quraqlıq uşaq atrofiyasını 8%-ə qədər artırılmışdır. Köçəri icmälarda isə bu göstərici 25%-ə olmuşdur.²⁹

4 Uşaq ölümü hallarını azaltmaq

2005-ci ildə Pakistanda baş verən zəlzələ zamanı zərərçəkmiş hamile qadınların təqribi sayı 40 min idı.

5 Ana sağlığının yaxşılaşdırılması

2004-cü ildə Banqladeşdə baş verən daşqınlardan sonra 17000 ishal xəstəlik hali qeyde alınmışdır.

6 HIV/ AIDS, malyariya və digər xəstəliklərə qarşı mübarizə aparmaq

Nərgiz qasırğası 16800 hektar (41514 ar) təbii meşə sahəsinə və 21000 hektar (51982 ar) meşə plantasiyasına zərər vurdu

7 Ətraf mühitin davamlılığını təmin etmək

Torpaqdan istifadənin daha yaxşı planlaşdırılması ərzəq məhsuldarlığını artırır və dayanıqlılığı gücləndirir.

Yalnız zəlzəleyədavamlı məktəblərin tikilməsi yolu ilə seyskik ölçə/ regionlarda uşaqlar və onların təhsilini qorumaq mümkündür.

Təbii fəlakət riskinin azaldılmasında iştirakın təminatı qadınları öz icmalarının müdafiəsi dayanıqlılığının təminatında ön sıraya gətirir

Məktəbililərin təbii fəlakət riski, ilk yardım və fövqələdə hallar barədə təlimləndirilməsi həm onların, həm də böyüklerin həyatlarını xilas edir.

İcmaları təbii təhlükələrdən qorumaq üçün tikilən sıçınacaqlar fəlakətlər zamanı tibbi məntəqələr və ya məktəblər kimi istifadə edilə bilər.

Su/sanitariya sistemlərinin təhlükəyə davamlılıq standartlarına uyğun qurulması onların xəstəlikləri töredən mənbəyə çevrilməsinin qarşısını ala bilər

Quraq ərazilərdə ağacların kəsilməsi üzrə ənənəvi ticarətdən dayanıqlı kənd təsərrüfatına keçməklə həm meşələrin qırılmasını azaltmaq, həm də daha təhlükəsiz göril forması təmin etmək olar.

Qarşidakı məqsəd: Risklərin azaldılmasını inkişafın təməl prinsipləri kimi elan edilməsi

ƏSAS FİKİR

Təbii fəlakət riskinin azaldılması inkişafla bağlı məsələdir. Gələcək inkişaf gündəliyinin mərkəzi komponenti kimi risklərin azadılmasının müəyyən edilməsi təbii fəlakətlərin inkişafın özünü pozmamasını təmin etmək üçün yeganə yoldur.

Qərarvericilərə yönələn müraciətler

1

2015-ci ildən sonrakı gerçivədə felaket riskinin azadılmasına və idarə edilməsinə çağırılan spesifik hədəf dayanıqlı və ədalətli inkişafi dəstəyəkleyəcək;

2

Fəlakətlərin azadılması kompleks, çoxsahili məsələdir və yalnız o zaman tam şəkildə həyata keçirile bilər ki, dayanıqlı inkişafa hərtərəfli integrasiya edilsin;

3

Dayanıqlı inkişaf məqsədləri ölkələrin riski ölçmələrini və təbii fəlakətlər və digər ekstremal hadisələrlə əlaqədar zərərləri nəzəre almalarını təmin etməlidir;

4

Tarazlığı təmin etmək üçün, təbii fəlakətlərə və digər sarsıntılarla qarşı ən həssas olanlar (yaş, gender və ya əllilikle bağlı olaraq) spesifik olaraq səlahiyyətləndirilməli və qorunmalıdır.

1 Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Rio (2012) Beyannaməsi: "Bizim istədiyimiz gələcək"
2 Yardımın Effektivliyi üzrə Dördüncü Yüksək Səviyyəli Forumun yekun sənədi: Busan Tərədaşlığı (2011)
3 Dünya Bankı - BVF Inkişaf Komitəsi Rəsmi Məlumatı (2012)
4 İqlim Döyişiklikləri üzrə Hökumətlərəsi Panelin Ekstremal İqlim Hadisələri üzrə Xüsusi Hesabatı (2012)
5 Böyük 20-lük (G20) Liderlərinin Bayannaməsi (2012)
6 BMT-nin 2015-ci ildən sonrakı Inkişaf Gündəliyi (2013) üzrə Sistem İşçi Qrupu, Hami üçün İstədiyimiz Gələcəyin təminatı
7 Təbii Fəlakət Risklərinin Azadılması üzrə Beynəlxalq Strategiyasının icrası haqqında BMT Baş Katibinin hesabatında (BMT, 2013) maliyyə zararlarının 2030-cu ilədək ikiqat artacağı ilə bağlı hesablamalara əsaslanır.
8 Xəstəliklərin Epidemiologiyası üzrə Tədqiqat Mərkəzi, ölüm göstəricisi - 222 570
9 Aclıdan Erkən Xəbərdarlıq Sistemləri Şabekəsi (2012). 2010-2012-ci illər zamanı kəskin qida çatışmazlığı vəaclıdan zərərçəkmiş canubi və mərkəzi Somalinin əhalisi arasında ölüm səviyyəsi
10 BMT-nin Təbii Fəlakət Risklərinin azadılması üzrə Beynəlxalq Strategiyası, 2011. Qlobal Dəyərləndirmə Hesabatı

11 BMT-nin Təbii Fəlakət Risklərinin azadılması üzrə Beynəlxalq Strategiyası (UNISDR), 2013. Qlobal Dəyərləndirmə Hesabatı
12 Yuxarıdakı mənbə
13 2010, 2011 və 2012-ci illar üzrə göstəricilər UNISDR-in press relizindən (2012) götürülmüş (Fəlakətlərin səbəb olduğu iqtisadi itkilər 2012-ci ildə rekordu yenilədi). 2030-cu il üzrə göstəricilər BMT-nin Təbii Fəlakət Risklərinin azadılması üzrə Beynəlxalq Strategiyasının icrası haqqında BMT Baş Katibinin hesabatında (BMT, 2013) maliyyə zararlarının 2030-cu ilədək ikiqat artacağı ilə bağlı hesablamalara əsaslanır.
14 http://www.ncdc.noaa.gov/billions
15 http://wbi.worldbank.org/wbi/Data/wbi_wbicms/files/drupal-acquia/wbi_drm_exsum_english.pdf
16 BMT-nin 2015-ci ildən sonrakı Inkişaf Gündəliyi: Fəlakət riski və davamlılıq üzrə Sistem İşçi Qrupu
17 Yuxarıdakı mənbə
18 Yuxarıdakı mənbə
19 http://www.savethechildren.org.uk/sites/default/files/docs/legacy-of-disasters_1.pdf
20 Haiti Respublikasının Hökuməti (2010)

21 A. Shepherd və digərləri (2013). Yoxsulluğun, Təbii Fəlakətlərin və Ekstremal İqlim Hadisələrinin 2030-cu il üzrə coğrafiyası, Xarici Inkişaf Institutu
22 Yuxarıdakı mənbə
23 Yuxarıdakı mənbə
24 J Kellet və A Caravani (2013). Fəlakət riskinin azadılmasının maliyyəlaşdırılması: beynəlxalq yardımın 20 illik həkayəsi. Xarici Inkişaf Institutu (ODI), Fəlakət Risklərinin Azadılması üzrə Qlobal Məxanizm (GFDRR)
25 UNISDR (2011) Qlobal Dəyərləndirmə Hesabatı
26 Yuxarıdakı mənbə
27 İsvərə Təkrarlı Suğorta Şirkəti (2009) 2008-ci ildə Təbii qazalar və texnogen xarakterli qazalar: Şimali Amerika və Asiya ağır itkilərə məruz qalıb
28 Dünya Bankı (2012). Davamlıq Gələcək üçün Fəlakət Risklərinin idarə edilməsi
29 Chotard və digərləri (2011). "Afrika Buynuzu"nın dəhə böyük ərazisində zaif uşaqlarda kaxexsiya ilə bağlı təraddüdlər
30 Asiya Fəlakətlərə Hazırlıq Mərkəzi (2010) Fəlakətlərə Davamlı Minilliyin Inkişaf Məqsədi
Bu sənəd Jan Kellet və Plain Sense tərafından hazırlanmışdır.

Empowered lives.
Resilient nations.

